

10443

04.01.2020

39317

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Tarım ve Orman Bakanı Dr. Bekir PAKDEMİRLİ** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Murat ÇEPNİ**İzmir Milletvekili**

Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü (ÇAY-KUR), 05.02.2017 tarihinde Türkiye Varlık Fonuna aktarılmıştır. ÇAY-KUR' un 2019 yılında merkez teşkilatı; Genel Müdür ve 3 Genel Müdür Yardımcısının yönetiminde, Teftiş Kurulu, Hukuk Müşavirliği, İç Denetim Dairesi Başkanlığı ve 12 Daire Başkanlığı'ndan; taşra teşkilatı ise 47 adet Yaş Çay İşleme Fabrikası, 1 adet Paketleme Fabrikası, 1 adet Pazarlama ve Üretim Bölge Müdürlüğü, Atatürk Çay ve Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü, Anatamir Fabrikası ve 8 adet Pazarlama Bölge Müdürlüğü'nden oluşmaktadır.

ÇAY-KUR'un Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulan 2019 Yılı Sayıştay Denetim Raporu'na göre; 2019 yılında, toplam olarak 7.587 personel ile hizmet verileceği programlanmasına rağmen, yılsonu itibariyle 384 memur, 900 sözleşmeli personel ve 1.331 işçi olmak üzere toplam 2.615 personel istihdam edilmiştir. Çalışan sayısı önceki yıla göre %10 oranında 264 kişi azalmıştır.

2019 yılı dönem sonu itibariyle çeşitli bankalara 3.498.250 bin TL kredi borcu bulunmaktadır. 2016 yılında toplam 4,59 milyar TL (alınan) ve 4,42 milyar TL (ödenen), 2017 yılında da 5,85 milyar TL (alınan) ve 5,61 milyar TL (ödenen) olan kredi kullanımlarının 2018 yılında 7,59 milyar TL (alınan) ve 7,07 milyar TL (ödenen) olarak büyük ölçüde arttığı, aynı şekilde kullanım/ödeme farkının, yani ödenemediğinden, sonraki yıla devreden kredi bakiyesinin de 2016'daki 1,29 milyar TL'den, 2017 yılında 1,53 milyar TL'ye, 2018 yılında 2,06 milyar TL'ye ve 2019 yılında da 3,4 milyar TL'ye yükselerek giderek arttığı görülmektedir. Dönem zararı 2018'de yaklaşık % 53'ü iken, daha da artarak 2019'da % 62,3 oranına yükselmiştir.

Raporda, çay bahçelerinin tamamının tohumla tesis edilmesi ve bu bahçelerin ekonomik ömrünü doldurması nedeni ile çok yakın gelecekte (15-20 yıl) artık sağlıklı ürün bulmanın zor olacağı ve buna bağlı olarak üretim kalitesinin düşeceği, çay fabrikalarında enerji ve zamandan tasarruf sağlanması ve çay kalitesinin iyileştirilmesi için biran önce tüm

fabrikalarda çayın işlenmesinde kullanılan göbekli kıvrırma sistemine geçilmesi gerektiği, torbalarda ya da fabrika arazisinde stoklanan çay imalatından arta kalan imalat atığı ve liflerin sahte çay üreticilerinin eline geçmemesi için sıkı tedbirler alınması gerektiği de açıklanmıştır.

Ayrıca, raporda Varlık Fonu'na devredildikten sonra sürekli zarar eden ÇAYKUR'da giderek büyüyen mali darboğaz yanında toplum sağlığı için çok ciddi risk taşıyan bulgular da mevcuttur. İhracat bayiliğini yapan Çaytaş firması için üretimi yaptırılan ancak firmanın yaşadığı finansal problemlerden ötürü alamadığı çayların ihraç edilmediği ve bu ürünlerin son kullanma tarihlerinin bazılarında üç ayın altında olduğu ve diğerlerinin de son kullanma tarihlerinin yaklaştığı belirtilmektedir. Sözü edilen firma daha önce ÇAY-KUR'un reklam, tanıtım, pazarlama ve satış konularında görevli ve yetkili kıldığı ve kendi bayilerinin kurmuş olduğu bir şirkettir.

Küflenme vb. bozulmaların da başladığı mevcut çay stoklarının satılarak bir an önce elden çıkarılması gerekmektedir. Mamul (tasnifli ve paketli çay) stokları 2014 yılında 56.056 ton, 2015 yılında 64.398 ton, 2016 yılında 77.579 ton, 2017 yılında 74.607 ton, 2018 yılında 103.645 ton ve son olarak da 2019 yılında 122.510 ton olarak gerçekleşmiştir. Son iki yıldır gerçekleşen stok miktarları, ÇAY-KUR'un ilgili yıllar toplam satışları kadardır. Bir diğer deyişle bir yıllık satışa eşit kuru çay stoku bulunmaktadır ve ÇAY-KUR izleyen yılda hiç çay yaprağı alımı yapmasa dahi mevcut ürün stokunu ancak eritebilecektir. Çay çeşitlendirme faaliyetlerinin çay satış pratiği ile ilişkilendirilerek, talebinin doğru değerlendirilmesi ve yeni ürünlerin tanıtılması için satış ve tüketim noktalarında tanıtımlarının yapılması gerekirken, çeşitlendirme kararlarının saha çalışmalarına dayandırılmadığı ve sonuçta stok artışlarına neden olduğu da gözlenmektedir

Yeterli tanıtım ve satış çalışması yapılmadığından stokları hızla artmakta ve buna rağmen üretimine de devam edilmekte olan organik çay stoklarının eski yıllara ait 96 tonluk bölümünde rutubet sınır değerlerine yaklaşılmakta olmasından dolayı fırınlanmak ve harmanlanmak suretiyle ya da yeniden paketlenerek değerlendirilmesi kararlaştırılmıştır. 2019 yılında 30.01.2019 tarih ve 2019/44 sayılı yönetim kurulu kararıyla 2015- 2016 yılları üretimi toplam 19.878 kg. organik çay küflenme nedeniyle imha edilerek, 218.291 63 TL zarar kaydedilmiştir. Yönetim kurulu karar tarihi itibarıyla organik çay stoklarının 13 bin ton olduğu ve bu çayların diğer çaylarla harman yapılarak değerlendirilmesinin karara bağlandığı görülmüştür.

Bu Bağlamda;

1- 2019 yılında, toplam olarak 7.587 personel ile hizmet verileceği programlanmasına rağmen, yılsonu itibarıyla 2.615 personel istihdam edilmesinin ve çalışan sayısının önceki yıla göre 264

kişi azalmasının gerekçesi nedir? Türkiye’de işsizlik oranı giderek artarken neden boş kadrolara çalışan istihdam edilmemektedir?

2- ÇAY-KUR’un 2019 yılı dönem sonu itibariyle çeşitli bankalara 3.498.250 bin TL kredi borcu bulunmaktadır. Dönem zararı 2018’de yaklaşık yüzde 53’ü iken 2019’da yüzde 62,3 oranına yükselmiştir. Dönem zararının gerekçesi nedir? Bakanlığınız zararlar konusunda bir inceleme yapmakta mıdır? Sorumlularla ilgili yasal yaptırımında bulunulacak mıdır? ÇAYKUR için mevcut alım, üretim ve satış politikaları yeniden düzenlenecek midir?

3- Ekonomik ömrünü dolduran çay bahçeleri için ne gibi çalışmalarınız vardır? Üretim kalitesi ne şekilde arttırılacaktır? Bu konuda üreticilerin mağduriyetleri giderilecek midir?

4- Çaytaş firması için üretimi yaptırılan ancak firmanın alamadığından dolayı ihraç edilemeyen ve son kullanma tarihlerinin bazılarında üç ayın altında olduğu ve diğerlerinin de son kullanma tarihlerinin yaklaştığı belirtilen çaylar için Bakanlığınızın ne gibi planlaması vardır? Stokta bekletilen çayların satışı yapılamayacağına göre nerede ne şekilde değerlendirilecektir?

5- Yeterli tanıtım ve satış çalışması yapılmadığından stokları hızla artmakta ve buna rağmen üretimine de devam edilmekte olan organik çay stoklarının eski yıllara ait 96 tonluk bölümünde rutubet sınır değerlerine yaklaşılmakta olduğu Sayıştay Raporu’nda yer almaktadır. 2015-2016 yılları üretimi toplam 19 bin 878 kilogram organik çay küflenme nedeniyle imha edilerek, 218 bin 291 TL zarar kaydedilmiştir. Kamuoyunda yüksek meblağda reklam parası harcandığı görüşü vardır. ÇAY-KUR’un tanıtım ve satış çalışmaları için Çaytaş şirketine ne kadar ödeme yapılmıştır? Tanıtıma rağmen neden yeterli satış yapılmamıştır? Çayların küflenmemesi için uygun depolama koşulları neden sağlanmamaktadır?

6- Oldukça yüksek fiyattan satışı yapılan çaylar için halkın alım gücünün düştüğü salgın günlerinde uygun fiyat düzenlemesi yapılacak mıdır?

7- ÇAY-KUR’un Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne sunulan 2019 Yılı Sayıştay Denetim Raporu kamuoyunun bilgilenmesi için Sayıştay internet sitesinde yayınlanacak mıdır?

8- Çay Yasasını neden çıkartılmamaktadır? Çay yasası için Hükümetinizin çalışması var mıdır?

9- Yıllardır gündemde olan ÇAY-KUR’un özelleştirilmesinin önünü açmak için büyük oranda zarar ettirildiği ve ürünlerin yönetmeliğe uygun toplanma, işleme, depolama ve satış işlemlerinin yapılmadığı iddiaları doğru mudur? Bu konuda kamuoyu bilgilendirilecek midir?